

(Спајкд, 5.1.2010)

Љубитељи филма дуго су ишчекивали да виде шта ће Џејмс Камерон, режисер познат по својој способности да користи технологију како би оживео фантастичне визије било света око нас (Терминатор, Амбис, Титаник), било других светова (Туђин), бити у стању да учини од већ депласираног 3Д формата у свом новом филму „Аватар“. Нажалост, мада је створио ремек-дело, такође је направио један од најмизантропскијих филмова икада.

Често је, нарочито током протеклих пар деценија, уочавано како је Холивуд произвео много филмова у којима је читаво човечанство играло улогу „лошег момка“: у „Плесу малог пингвина“ животиње угрожавају похлепни и грабљиви људи; у „Дану после сутра“ људи изазивају климатски хаос; а у филму „Ја, робот“ наука се представља као претња људским емоцијама.

Ова тенденција се понекад објашњава чињеницом да је успон политичке коректности довео да тога да, због страха од могућих оптужби за расизам, више није могуће улоге негативца додељивати Русима или Арапима. То можда јесте имало утицаја на успон мизантропског филма, али не објашњава зашто је читаво човечанство постало нови негативац. Главни узрок овој новој појави јесте растућа разочараност средње класе и елитних кругова – човечанством у целости.

Ово разочарење одражава се и на многе раније Камеронове филмове. У Туђину, на пример, хероина Рипли осећа све већу блискост са ванземаљцима како постаје све више разочарана корпоративном похлепом и мачизмом међу људима са којима ради. У Амбису, људи су представљени као психолошки крхка бића којима је постребан спас у виду доброћудног ванземаљског ентитета. Чак су и машине, створене да убијају људска бића, приказане у бољем светлу него неодговорни људи, манипулативни психолози и

кратковиди научници у „Терминатору“ и „Терминатору 2: Судњи дан“. Оно што карактерише Камерона јесте историја коришћења неких од најсофистициранијих технологија које је произвело модерно индустријско друштво у циљу осуде самих процеса који су му то омогућили.

Аватар подиже Камеронову мизантропску перспективу на сасвим нови ниво антихуманизма. Његов главни лик и јунак толико је отуђен од човечанства да се буквално одриче сопствене врсте. То захтева од Камерона да се упусти у ширење неких од најназаднијих и најретрограднијих предрасуда нашег времена.

У питању је једноставна прича о борби добра и зла. Маринац инвалид по имену Џејк Сали (Сем Ворингтон) добио је прилику да ради за приватну рударску компанију на удаљеној планети по имену Пандора. Компанија тражи „анобтенијум“, супстанцу која на Земљи има велику вредност. Једина препрека амбицијама рударске компаније јесу домороци, плави двоношци високи 3 метра по имену На'ви, који немају разумевања за планове рударске компаније. Џејков задатак је да упозна На'ве како би помогао рударској компанији да смисли начин да неутралише њихов отпор. Како би успео у овоме, његов ум пројектују у аватара – у овом случају, у лажно ванземаљско тело – које је затим анимирано и у коме може да се креће међу домороцима као да је један од њих.

У почетку Џејк се полетно прихвата овог задатка, истражујући ванземљаски свет и извештавајући рударску компанију и њену плаћеничку војску са ентузијазмом, охрабрен обећањем да ће му награда бити излечење његове оштећене кичме операцијом. Међутим, док борави међу ванземаљцима, он са саможиве и бруталне рударске компаније своју оданост почиње да окреће према На'вима. Ускоро се заљубљује у једну од На'ва и, на крају филма, устаје против људских „окупатора“ Пандоре. Коначно, потезом који је окарактерисан као херојски, он се из људског бића потпуно преобраћа у ванземаљаца и у потпуности напушта човечанство.

Како би учинио легитимном и убедљивом то што се један човек придружује другој врсти и почиње да убија друге људе, Камерон се користи неким од фантазама из којих модерна мизантропија црпе своју снагу. За почетак, рудари и њихови плаћеници посежу за геноцидом без имало премишљања, упркос чињеници да човечанство геноцидно понашање сматра лошим већ неко време. На тај начин Аватар сугерише да се човек није променио од времена средњевековних експедиција и освајања. Постоји чак и експлицитна сугестија да се људи понашају на исти начин као што су се понашали колонизатори Америке и да су На'ви, чије главно оружје су лукови и стреле, еквивалент америчких Индијанаца. Човечанство је приказано као неспособно да научи лекције из

проплости и као у основи насилно према свему што не разуме на прву лопту.

Друго, На'ви су представљени као племе које живи у суштинској хармонији. Њихово друштво је приказано као примитивна врста утопије у којој свако зна своју улогу и сукоби не постоје. Главна идеја филма јесте да они такође живе у потпуној хармонији са планетом, хармонији коју људи, наравно, уништавају. Из приказа живота ванземаљаца пробија се фантазија „зелених“ о томе како би живот људи требало да изгледа: примитивна технологија, хијерархија у којој свако зна своје место, заједница у милости прородне средине. То је такође врста западњачког примитивизма који уздиже расно понижавајуће стереотипе о срећним урођеницима који живе у хармонији са околином, док су, у стварности, племенска друштва далеко бруталнија и много мање хармонична и испуњавајућа него што су они који их славе спремни да признају.

Трећи Камеронов фантазам јесте да планета Пандора има свест. Ово је било неопходно како би се објаснило како једно тако примитивно друштво уопште може да опстане када би, у стварности, имајући у виду потенцијалну негостољубивост средине, вероватно изумрло. Ова идеја одражава зелени концепт „Гаје“, тј. веровање да су сва бића повезана у једну свест, те да нашкодити једном бићу значи нашкодити читавој органској целини. У филму ова идеја постаје још очигледнија будући да су ванземаљци у стању да психолошки повежу своје умове са животињама и биљкама планете. С друге стране, људи су приказани како, попут неке међупланетарне куге, својом неостељивошћу и трапавошћу нарушавају овај еколошки рај.

Неки су приметили да филм садржи критику рата у Ираку, пошто су људи приказани као освајачи који не разумеју локалне културе. Заправо, ово није никакава циљана критика, пошто филм приказује читаво човечанство као деструктивно. Овај туробни портрет има своју сврху: једино тиме што човечанство чини деструктивним а На'ве безгрешним, Камерон је у стању да оправда завршницу филма, у којој главни јунак напушта људску врсту како би се придружио На'вима.

Тешко је схватити како Камерон, филмска компанија и сви они који су правили филм могу да се помире са његовом поруком да је човечанство прецењено, нарочито када њихов послови и раскошни животни стилови зависе од истог тог развоја и прогреса које Аватар осуђује. Ипак, порука филма није намењена наводно одговорним елитама, већ очигледно деструктивним масама које пуне биоскопе. До краја филма, овај критичар имао је потребу да устане и навија за људе у коначном нападу на На'ве. Заиста, много нас у публици деловало је амбивалентно – били смо очигледано задивљени 3Д ефектима и дивним приказима ванземаљске планете, али нас је изразито туробан

Аватар: мизантропија у три димензије

Пише: Стив Бремнер
четвртак, 28 јануар 2010 17:00

портрет човечанства све оставио више него обесхрабреним док смо напуштали биоскоп како би отишли да прославимо Нову Годину.

<http://www.spiked-online.com/index.php/site/article/7895/>

(Превод **НСПМ**)